

Recenzja książki Marisy Cordelli i Aldo Poianiego *Behavioural Oncology. Psychological, Communicative, and Social Dimensions.* Springer, New York 2014

*Book review Marisa Cordella and Aldo Poiani Behavioural Oncology.
Psychological, Communicative, and Social Dimensions.
Springer, New York 2014*

Jarosław Ocalewski

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Psychoonkologia 2016; 20 (3): 158–159

W książce *Behavioural Oncology. Psychological, Communicative, and Social Dimensions* Marisa Cordella i Aldo Poiani poszukują przyczyn oraz okoliczności powstawania i rozwoju choroby nowotworowej. Marisa Cordella z Uniwersytetu Queensland w Brisbane w Australii ma bogate doświadczenie w prowadzeniu interdyscyplinarnych zespołów badawczych z zakresu językoznawstwa, zdrowia i edukacji. Drugi z autorów – Aldo Poiani – jest pracownikiem Monash University w Australii i zajmuje się problematyką ewolucyjną związaną z endokrynologią oraz biologią porównawczą.

W recenzowanej publikacji, wydanej w 2014 r. przez wydawnictwo Springer w Nowym Jorku, przedstawiono ewolucyjnie wykształcone mechanizmy zachowania człowieka, dzięki którym organizm podejmuje walkę z chorobą (*sickness behaviour*).

W książce zawarto wiedzę kliniczną i dane empiryczne ukazujące biologiczne, psychologiczne, społeczne i egzystencjalne aspekty choroby nowotworowej. Informacje te mogą być przydatne w organizowaniu opieki medycznej i psychologicznej nad pacjentem chorym na raka.

Rozdział I (*Introduction*) zawiera informacje statystyczne dotyczące rozwoju choroby nowotworowej u ludzi od czasów prehistorycznych do dziś.

Rozdział II (*The Behavioural Dimension of Cancer and Sickness*) to kompendium wiedzy z psychobiologii na temat behawioralnego wymiaru choroby nowotworowej. Autorzy przeprowadzili szczegółową analizę biologiczną pod kątem konsekwencji powstania nowotworu dla procesów neuroimmunologicznych.

W rozdziale III (*Psychology and Cancer*) zaprezentowane zostały aspekty emocjonalne, poznawcze i osobowościowe w radzeniu sobie z rakiem. Zwrócono uwagę na wpływ wieku, płci, kultury i chorób współistniejących na radzenie sobie z chorobą nowotworową oraz na jakość życia. Interesujące jest podejście autorów do objawów depresyjnych u pacjenta, którym nadano znaczenie przystosowawcze.

Rozdziały IV (*The Existential Dimension of Cancer*) i V (*The Social Dimension of Cancer*) dotyczą problematyki wymiarów egzystencjalnych, duchowych oraz społecznych w radzeniu sobie z chorobą nowotworową. Przeobrażenia duchowe i egzystencjalne traktowanie są jako proces adaptacyjny i mogą stanowić zasoby w sprostaniu sytuacji zagrożającej życiu. Autorzy sądzą, że są one źródłem pozytywnych zmian dla takich wymiarów, jak poczucie koherencji, społeczne wsparcie, a także zdrowy styl życia.

W rozdziałach VI (*Language and the Cross-Cultural Dimension of Cancer*) i VII (*Communication Between Doctor and Cancer Patient*) zaprezentowano zagadnienia związane ze sposobami komunikowania się pomiędzy personelem medycznym a pacjentem. Podkreślono znaczenie umiejętności praktycznych podczas przekazywania niepomysłnych informacji i rokowań o stanie zdrowia, a także opisano znaczenie komunikacji niewerbalnej.

Ostatni, VIII rozdział (*Complementary Psychological Therapies*) zawiera przegląd dostępnych terapii, których zadaniem jest pomoc chorym w przebiegu leczenia, zmniejszenie ich cierpienia oraz poprawa

jakości życia. Opisano komplementarne terapie, takie jak: ćwiczenia fizyczne, dieta, masaż, aromaterapia, medytacja, joga, hipnoza czy arteterapia.

Recenzowana książka zainteresowała mnie z tego względu, że autorzy odnieśli reakcje organizmu na chorobę przejawiające się objawami typowymi dla astenii (wyczerpanie fizyczne i psychiczne), hipertermii (podwyższenie temperatury ciała), adipsji (zredukowanie ilości pobieranych płynów), anhedonii (brak zdolności do odczuwania przyjemności) czy depresji do teorii ewolucyjnych. Dla przykładu objawy depresyjne ukierunkowują człowieka w stronę rozważań i przemyśleń osobistych, a także regulują natężenie kontaktów społecznych, które mogłyby być powodem dodatkowych stresujących sytuacji. Powołanie się przez autorów *Behavioural Oncology* na dorobek i teorię takich naukowców, jak Neal Miller czy Benjamin Hart, nadaje wywodom w omawianej książce perspektywę adaptacyjną.

Odnosząc się krytycznie do niniejszego opracowania, pragnę zwrócić uwagę na trzy kwestie. Po pierwsze, znaczna część konkluzji opiera się na badaniach na zwierzętach, co może być przyczyną podważenia uogólnienia wniosków na ludzi. Po drugie, przesłanki dotyczące zmian zachowania na skutek choroby są wynikiem prac i badań z zastosowaniem narzędzi psychologicznych, które budzą wątpliwości co do trafności diagnostycznej (np. *Skala przystosowania psychicznego do choroby nowotworowej* Mini-MAC). Po trzecie, autorzy traktują wszystkie choroby nowotworowe jako jedną homogeniczną grupę.

Chciałbym podkreślić, iż *Behavioural Oncology* zawiera aktualny dorobek badawczy w dziedzinie psychoonkologii, na który składają się w większości badania i analizy z XXI wieku. Książka stanowi istotne źródło wiedzy, prezentuje pomysły i kierunki badań, jakie powinny być podejmowane w przyszłości. Mocną stroną *Behavioural Oncology* jest przedstawiona argumentacja ewolucyjna i adaptacyjna, która jest stosowana, by rozpatrywać zmianę zachowań człowieka jako naturalną reakcję na chorobę. Prezentowaną książkę polecam psychologom, specjalistom i badaczom zajmującym się tematyką psychoonkologiczną.

Adres do korespondencji:

Jarosław Ocalewski
Instytut Psychologii
ul. Leopolda Staffa 1
85-867 Bydgoszcz
e-mail: sawajo@wp.pl